

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ В ПОДАЛЬШІЙ ПЕРСПЕКТИВІ ТА МЕХАНІЗМ ЇХ ВИРІШЕННЯ

*Кривич Н. В., студентка,**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

З розвитком управлінського обліку у світі на його третьому етапі, що почався у 70-х роках ХХ століття, з нього почав відокремлюватися стратегічний управлінський облік. Причиною такого виокремлення стало збільшення ролі стратегії в управлінні підприємством.

З формуванням ринкових відносин в Україні починається і розвиток стратегічного менеджменту, що також і призводить до необхідності відокремлення стратегічного управлінського обліку.

У сучасній економічній науці в Україні ще немає нормативно затвердженого значення терміну «стратегічний управлінський облік» (СУО), що не дає змогу дати повне йому визначення, що відповідало б теперішньому стану обліку і законодавчій базі. Тому, використовують таке тлумачення терміну, що надане СІМА: «Стратегічний управлінський облік як форма управлінського обліку, в якій акцент робиться на інформації, що відноситься до зовнішніх факторів по відношенню до підприємства, а також на нефінансову та внутрішньостворену інформацію» [1]. СУО вважається частиною управлінського обліку. Управлінський облік, як термін з'явився в Україні у 1999 році у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996–XIV [2], як синонім до внутрішньогосподарського обліку.

Стратегічний облік, як окремий напрям досліджень, в Україні існує близько 25 років і є причиною значної кількості дискусій. Серед вітчизняних науковців вивченням даних тем займалися так вчені, як Л. В. Нападовська [3], В. Є. Труш [4], В. Р. Шевчук [5].

* Науковий керівник – Поливана Л. А., к.е.н., доцент

На початку ХХІ ст. в умовах невизначеного економічного середовища починається формування нового етапу в розвитку стратегічного управлінського обліку, якому стали притаманні три особливості: на його функціонування мають значний вплив чинники макросередовища; він орієнтований на облік невизначеності, стратегію управління ризиком; є базою для прийняття виважених управлінських рішень [6].

Сьогодні, основні методологічні засади та концепції, що використовуються на території України для впровадження стратегічного обліку запозичені з закордону, з таких країн як США та низки європейських країн. Не зважаючи на те, що підприємства користуються уже набутими знаннями з інших країн, вони підлаштовують їх під свої умови функціонування.

Основною метою стратегічного управлінського обліку є достатнє та своєчасне забезпечення всіх рівнів управління плановою фактичною та прогнозною інформацією з метою прийняття виважених управлінських рішень за допомогою її оперативного та деталізованого збору, систематизації й аналізу [7].

Багато вітчизняних авторів і досі займаються вивченням стратегічного управлінського обліку, розробляють етапи його впровадження та їх доцільність, а підприємства починають займатися ним на практиці і вдосконалювати його.

Стратегічний облік сьогодні розвивається в таких двох напрямках:

1) інтегрований кошторисний облік у складі фінансового або управлінського обліку;

2) самостійний стратегічний облік, побудований на інформації управлінського обліку.

Наразі, впровадження стратегічного управлінського обліку в процес функціонування українських підприємств зазнає значну кількість перешкод.

По-перше, проблемою є недостатня кількість кадрів, що мають знання та навички для ведення СУО. Українські університети лише нещодавно почали викладати таку дисципліну як «Стратегічний облік», хоч він і є частиною управлінського, але має значну кількість власних особливостей. Чим більш актуальним стає необхідність ведення стратегічного обліку в

сучасних умовах, тим необхіднішими є професіонали даної сфери. Варіантом вирішення даної проблеми, крім викладання дисципліни в університетах, є можливість створення спеціалізованих курсів, вести які можуть люди, що у своїй практиці вже мали досвід роботи зі стратегічним управлінським обліком.

Але водночас з попередньою проблемою виникає і інша: мала кількість підприємств, що веде стратегічний управлінський облік, адже він лише почав розповсюджуватися. Зазвичай, прикладом є практика іноземних компаній. Для впровадження даного виду обліку в більш широке коло українських підприємств, можна здійснювати обмін досвідом з зарубіжними компаніями, що вже мають певну практику ведення.

В Україні немає нормативно-правової та методологічної бази ведення та впровадження стратегічного управлінського обліку. Що стосується регулювання СУО на сільськогосподарському підприємстві, то тут повинні існувати конкретні рекомендації, виконання яких є обов'язковим і повинно контролюватися (інакше система обліку не буде ефективною). Коли підприємство приймає рішення про впровадження обліку, необхідним кроком є розробка пакету документів, що визначатиме методологію і методику ведення управлінського обліку та процес його організації [8]. Також немає затверджених методів звітності з СУО, тому підприємства мають займатися і їх розробкою.

Ті методи обліку, планування, контролю та аналізу витрат, що використовувалися раніше, перестали задовольняти потреби менеджерів, керівників, спеціалістів сільськогосподарських підприємств, тому у зв'язку з цим необхідно створити нові системи обробки інформації, що використовуються СУО. Нові системи можуть дати актуальну та необхідну інформацію, щоб підприємство мало змогу коригувати та створювати стратегію свого розвитку.

Працівникам, що займаються веденням СУО може бути недостатньо інформації, що надається фінансовим та управлінським обліком на підприємстві, тому необхідно визначити їх інструментарій та методи діяльності.

Отже, впровадження стратегічного управлінського обліку в діяльність українських підприємств зазнає значних перепон на своєму шляху. Серед основних проблем, що виникають у підприємств на шляху запровадження СУО: відсутність достатньої кількості кваліфікованих кадрів; мала кількість підприємств, що вже займаються веденням даного виду обліку під час своєї діяльності; відсутність нормативно-правової бази та затверджених форм його ведення, самого визначення СУО; немає розробленої методики його ведення та відсутність програмного забезпечення; вузьке коло вчених, що займаються його дослідженням. На даний момент, основним джерелом знань про стратегічний управлінський облік є досвід закордонних компаній та їх напрацювання.

Для вирішення вище описаних проблем в Україні доцільно закріпити дисципліну «Стратегічний управлінський облік» у всіх вищих навчальних закладах, де існує спеціальність 071 «Облік і оподаткування»; також необхідно розробити нормативно-правові акти регулювання стратегічного управлінського обліку, офіційно затвердити форми документації, не лише на рівні держави, а й на рівні підприємства; проводити навчання не лише молоді в університетах, а й проводити курси чи лекції для тих спеціалістів, що планують ведення даного виду обліку у себе на підприємстві; необхідність у інформуванні підприємств про переваги стратегічного управлінського обліку для розробки стратегії подальшої діяльності; переймання досвіду закордонних бухгалтерів та підприємств з допомогою обміну та стажування, як студентів, так і вже працюючих; розробити методику та інструменти для ведення СУО, надати визначення терміну СУО з допомогою вчених, що займаються його вивченням. Отже, подальша перспектива розвитку стратегічного управлінського обліку пов'язана з вирішення проблем, що пов'язані з його впровадженням в Україні.

Література.

1. CIMA Official terminology. 2005 Edition. London: CIMA Publishing, 2005. 114 p.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV (із змінами та

доповненнями) // База даних «Законодавство України»/ ВР України.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.10.2020).

3. Нападівська Л. В. Концептуальні основи стратегічного управлінського обліку доходів. *Вісник Львівської комерційної академії*. Серія: Економічна. 2014. Вип. 44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_13 (дата звернення 10.10.2020).

4. Груш В. Є. Чебан Т. М., Яценко В. Ф. Сучасна парадигма стратегічного обліку. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*, 2007. № 5.

5. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ; за ред. О. М. Ковалюка. К.: Алерта, 2009. 176 с.

6. Мошковська О. А., Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку, 2012. Актуальні проблеми економіки №12 (138).

7. Вахрушина М. А., Сидорова М. И., Борисова Л. И. Стратегический управленческий учет: Полный курс МБА. М.: Рид Групп, 2011. 192 с.

8. Скрипник Г. О., Нормативно-правове регулювання управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/normativno-pravove-regulyuvannya-uvpravlinskogo-obliku-v-silskogospodarskih-pidpriemstvah.html> (дата звернення 10.10.2020).

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ ЗАКУПІВЛІ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Кривич Н. В., студентка,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

В умовах формування ринкової економіки в Україні основоположним аспектом у сільському господарстві для виробництва і реалізації продукції є наявність на підприємстві

* Науковий керівник – Маренич Т. Г., д.е.н., професор